

1. UVOD

Globalna ekonomska kriza je pogoršala realno stanje privreda svih zemalja i donijela ogromnu nelikvidnost, dubok pad proizvodnje, niz bankrotava, rast nezaposlenosti, smanjenje bogatstva i druge negativne efekte koji su globalizovani, prenijeti na sve zemlje i njihove privrede.

Malim i srednjim preduzećima (MSP) se u svjetskim ekonomijama daje se veliki značaj što je lako uočljivo pogledaju li se podaci o učešću malih i srednjih preduzeća u ukupnom broju preduzeća i o broju zaposlenih u sektoru malih i srednjih preduzeća. Značaj malih i srednjih preduzeća prepoznat je i kod nas ali podsticaj razvoju malih i srednjih preduzeća nije zadovoljavajućeg intenziteta pa je i dalje prisutan slab progres sektora malih i srednjih preduzeća. Nedostatak finansijske podrške razvoju malih i srednjih preduzeća je samo jedan od uzroka trenutnog stanja u ovom sektoru.

Ekonomski razvoj i konkurentnost malih i srednjih preduzeća kroz reforme, privlačenje stranih ulaganja i razvoj preduzetništva, postavlja se kao jedan od prirodnih prioriteta Republike Srpske i Bosne i Hercegovine pri ponovnom otvaranju zemlje ka svijetu i obnavljanju međunarodnih ekonomskih veza, uključujući i proces evropskih integracija.

S obzirom na prethodno navedeno, u Bosni i Hercegovini i Republici Srpskoj sektor MSP se suočava sa brojnim problemima, a problem finansiranja svakako predstavlja jedno od najznačajnijih ograničenja za rast i razvoj MSP u Republici Srpskoj.

Produblivanju ovoga problema doprinijela je i poslovna politika domaćih banaka koje su izbjegavanjem finansiranja MSP kreditnu ekspanziju usmjerile na sektor stanovništva, odnosno podsticale su odobravanje kredita stanovništvu, a ne kredita privredi za investicije. Na taj način bankarski sektor u Republici Srpskoj je finansirao potrošnju, a ne proizvodnju. Dodamo li tome hroničnu domaću i svjetsku ekonomsku i finansijsku krizu, sve zajedno samo je dodatno pogoršalo stanje u ovoj oblasti i nametnulo odgovornost i pritisak za kreiranje stimulativnih mjera i pronalazak nedostajućih izvora finansiranja.

Glavno usmjerenje diplomskog/specijalističkog rada je da eventualno naznači manjkavosti postojećeg sistema a u nadi da bi saznanja o istim eventualno doprinijela unaprjeđenju postojećih rješenja.

Krenuvši od sagledavanja problema malih i srednjih preduzeća u uslovima finansijske krize, rad daje (opšti) pregled institucionalnog i zakonodavnog okvira vezano za glavni problem malih i srednjih preduzeća, a potom prelazi na analizu dostupnih informacija kao i preporuke. Uvezavši glavni problem, odnosno poslovanje malih i srednjih preduzeća, sa finansijskom krizom, rad daje naznake o utvrđenim uzrocima ovog masovnog problema.

1.1. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja ovog diplomskog rada jeste razmatranje pitanja mehanizama finansijskih kriza – različitih koncepata finansijskih kriza u poslovanju malih i srednjih preduzeća i osnovnih faktora (makro i mikroekonomskih) koji utiču na njihovo formiranje – kao i načinima za njihovo rješavanje.

1.2. Ciljevi istraživanja

Ciljevi istraživanja su naučni i društveni.

Naučni cilj istraživanja jeste da se putem deskripcije, analize i istraživanja ukaže na raznolikost shvatanja položaja malih i srednjih preduzeća u uslovima finansijskih kriza, teškoće u njihovom predviđanju, kao i razlike u pogledima na njihovo rješavanje.

Društveni cilj istraživanja je davanje doprinosa kroz predstavljanje procesa finansijskih kriza i restrukturiranje /preokret u poslovanju malih i srednjih preduzeća. Cilj je takođe da se kroz kritičku analizu efekata primjene raznovrsnih tehnika restrukturiranja MSP ukaže na moguće načine, da se sprovođenjem odgovarajućih politika poboljšaju i proširuje tržište poslovanja u uslovima finansijske krize.

1.3. Hipoteza istraživanja

Iz ključnih odrednica problema i predmeta istraživanja istih, polazimo od generalne hipoteze koja glasi:

Uloga adekvatnog finansiranja u MSP mora biti u funkciji ovog bitnog privrednog segmenta, što znači da poslovno okruženje i regulative moraju biti prilagođeni specifičnim potrebama MSP-a koje će pomoći u prevladavanju njihovih internih i eksternih slabosti.

1.4. Metodologija istraživanja

U okviru teorijskog istraživanja biće izvršena analiza domaće i strane literature na temu predmeta istraživanja.

Takođe će biti primjenjene metode analize i sinteze, indukcije i dedukcije, prema postojećim potrebama rada.

Od opšte – naučnih, korišćemo hipotetičko – deduktivni i uporedni metod.

S tim u vezi, u radu ispitivane veze i odnosi između sastavnih dijelova, pa je prema tome u radu zastupljena i metoda upoređenja, s ciljem komparativne analize i formiranja sopstvenih stavova i zaključaka.

1.5. Struktura rada

Definisanjem osnovnih pojmova, postavljanjem hipoteze i izbora odgovarajuće metodologije proističe i sama struktura rada. Kako bi izbjegli situaciju u kojoj bi se odaljili od teme i kako bi zadržali kompaktnost rada rad se sastoji iz šest poglavlja u kojima je obuhvaćeno samo ono što je temom rada zahtevano.

U uvodu je formulisan predmet istraživanja, navedeni su ciljevi istraživanja i naučne metode koje su korišćene u radu, postavljena generalna hipoteza, te je obrazložena struktura rada.

Drugi dio rada sadrži konkretizaciju opštih teorijskih konstatacija o specifičnosti malih i srednjih preduzeća, uzroku finansijske krize u njima, što je neophodno za pravilan uvid u fenomenologiju položaja MSP na tržištu u uslovima finansijske krize.

Treći dio daje osvrt na izvore finansiranja malih i srednjih preduzeća, te mjere za smanjenje potreba za bankarskim kreditom i kreditne zamjene.

Potom, u četvrtom, ključnom dijelu rada, predočena je analiza stanja i privredni ambijent MSP u Republici Srpskoj u uslovima finansijske krize.

U petom dijelu rada izveden je zaključak u skladu sa prethodno izvedenom teorijom i analizom stanja MSP u Republici Srpskoj, a šesti dio je spisak korišćene literature